

Zalaváry Lajos*

Nagykanizsa könyvtárának épületéről

Az utóbbi időben az országban számos városban épült a nagykanizsaihoz hasonló nagyságrendű objektum. Az önkormányzat által kiírt tervpályázat eredménye számomra kedvezően zárult le a 90-es évek első felében. A tervben a „totálkönyvtár” gondolat felvetésével újszerű szemlélet valósult meg, amennyiben a nagy, olvasók által használt tér - nem szobákra osztottan - egy légteret, válaszfal nélküli egységet képez. Itt a látogatók egy elegáns plaza elrendezésének előnyös oldalát kihasználó, jól áttekinthető térben, életkortól függetlenül szabadon mozogva válogathatnak a kínálatból.

Sokan érdeklődnek a könyvtár építészeti titulusa iránt. Nem tudok stílusirányzatot megnevezni, de az épület homlokzatain sajátos stílusjegyek jelennek meg. Talán Lechner Ödön munkáin fellelhető szerkesztési elemek közvetlen emléke érzékelhető rajtuk.

A Lechnert mesterének tartó Lajta Béla és Málnai Béla tanítvány-barátja volt mesterem, Janáky István. Ez a vékony szálon élő kapcsolat is magyarázhatja a homlokzatszerkesztésben kimutatható lechneri hatást.

Az épület, mely valójában a huszadik század végének terméke, határozott célja az építészet eddigi technikai és „kulturális” eredményeinek felhasználásán túl a hely szelleméhez való alkalmazkodó igazodás.

A ma építésze arra törekszik, hogy városképileg átfogó, széleskörű egységek jöjjenek létre, melyek egymásmellettségükkel látványos, harmonikus térrendszereket alkotnak. Ez volt az elgondolás ez esetben is. A harmincas években épült mintázatos, modern református templom, és a valamivel korábban létrejött, sajátos egyéni jegyeket magán viselő Medgyaszay-féle színház-moziépület közé épülő könyvtárépülettel egy harmonikus városképet megteremtő objektumot kellett létrehozni.

A tervezés közben külön figyelemmel voltam az épület műfaji meghatározására. Én a könyvtár-funkcióhoz a palazzók ünnepélyes, előkelő hangulatát éreztem helyénvalónak. A főbejárat előtti előlépcső-rámpa-kompozíció a klasszicista paloták kocsifelhajtóinak, a kerekezett főbejárat kapuzat és előtető együttes a paloták főbejáratainak előkelőségét idézi. Amíg a történelmi korok építészetében a bejárat kapuk nagy díszes, súlyos kiképzésükkel a pöffeszkedő főúriságot példázzák, addig az itt alkalmazott, üvegezett tolóajtó-bejárat a játékos könnyedséget jeleníti meg. A főbejáratához vezető

rámpa-lépcső együttes a nehezen mozgó és mozgásukban akadályozott látogatók kényelmét szolgálja. Ez a szociálhumánus gondolkodásmód egy új szemlélet eredménye. Ezt az újszerű figyelmességet a régmúlt korok épületein nemigen találjuk meg.

A homlokzat megépült ritmusa a tervezés első pillanataiban a könyvtári tér bútorozhatóságához igazodva alakult ki. Az A-B-A ritmusban elhelyezkedő ablakok további gazdagítására alkalmazott motívumrendszer őseink ornamentikárából eredeztethető.

A lizénaformában megjelenő motívumok őseink életfaábrázolását önti modern, geometrikus formába. A faköve a földből - gyökerével az anyaföldbe kapaszkodik, onnan szívja az élethez elengedhetetlen nedvet, szárával nyújtózik a fény felé, hordja, tartja a lombzatot, mely a nap élető sugarait szívja magába. A lenti háromszög a földet, a hold - nap szimbólum a mennyet jeleníti meg. Ennek a motívumábrának más olvasata Weörös Sándor *A teljesség felé* című munkájában található:

Alattad a föld,
föltted az ég,
benned a létra.

Az egymás fölötti nagy ablakokat az őseink övcsatját is keretező motívummal és a két ablak között megjelenő „szemdísz”-rozetta emblémával képeztem egy egységes kompozíciós rendszerré. A mintázatok grafitószerű kivitelezéssel készültek, így a motívumok anyagukban színezett vakolattal valósultak meg.

Egy város kedves vendéglátásával, látnivalóival és tartalmas rendezvényeivel tudja hathatósan csalogatni a távoliakat. A megépült könyvtárépület, a későbbiekben hasznosítandó színház-moziépület a felújított parkkal a környéken sehol nem található alkalmat kínálnak számottevő kulturális események rendezésére.

Az Erzsébet tér szomszédságában létezik egy épület-tömbben belüli gyalogosátjáró, mely a városi múzeum mellett is elhalad, és így a múzeum is bekapcsolódhat egy jövőbeni eseménysorozatba. Egy esetlegesen továbbépülő passzázzsal létrejöhetne a kulturális intézményeket összekötő gyalogos kapcsolat, és kiteljesedhetne egy modern szemléletet tükröző, a városképet gazdagító térstruktúra.

* A könyvtár Kossuth-díjas tervezőjének gondolatai.